

AZERBAIDŽĀNA

BIZNESS, INVESTĪCIJAS UN ATPŪTA
AZERBAIDŽĀNĀ KOPĀ
AR IGORU BUIMISTERU

“AZERBAIDŽANA IR UNIKĀLA VALSTS – PĒDĒJOS DESMIT GADOS IKP IR PALIELINĀJIES SEŠAS REIZES. RAKSTURĪGI, KA AZERBAIDŽANA JOPROJĀM IR STABILITĀTES SALA ŠAJĀ REĢIONĀ. INVESTORI SAVOS VĒRTĒJUMOS IR VAIRĀK NEKĀ OPTIMISTISKI NOSKAŅOTI. PIRMAJĀ PUSGADĀ ĀRVALSTU INVESTĪCIJAS PALIELINĀJĀS GANDRĪZ PAR 47% VAIRĀK SALĪDZINĀJUMĀ AR PAGĀJUŠO GADU. TAČU PIEKĻUVE ŠAI BRĪNIŠĶĪGAJAI VALSTIJ NAV IKKATRAM. KĀDS IR REPUBLIKAS VEIKSMES NOSLĒPUMS?”

Biznesa iespējas Azerbaidžanā

Ar naftas resursiem bagātā Azerbaidžana nesāka izmantot savas dabas rezerves, bet gan nolēma virzīties pa ekonomikas diversifikācijas ceļu, stimulējot uzņēmējdarbību ar lētu naudu, nodokļu atvieglojumiem un administratīvās slodzes samazināšanu. Šis izvēlētais kurss jau dod jūtamus rezultātus.

Veiksmes faktori

Lai gan šķiet, ka Azerbaidžanas ekonomikai jābūt balstītai uz naftas un gāzes eksportu, jo tā taču ir viena no vecākajām naftas ieguves valstīm pasaulē, tā nebūt nav – mērķtiecīgas politikas rezultātā tika nodrošināta ar naftu nesaistītā sektora strauja attīstība. Jau vairākus gadus naftas sektora īpatsvars IKP ir mazāks nekā 50%, turklāt valsts aktīvi attīsta uzņēmējdarbību rūpniecības un lauksaimniecības jomā, radot nepieciešamo tiesisko bāzi, pilnveidojot nodokļu sistēmu, piesaistot aizrobežu investīcijas un izstrādājot valsts programmas

mazā un vidējā biznesa atbalstam. «Pēdējos gados ir atvērts ap 200 rūpniecības uzņēmumu, ieskaitot vairāk nekā 40 vidējo un lielo uzņēmumu. Kopumā pēdējos desmit gados rūpnieciskā ražošana palielinājusies 2,7 reizes,» par Azerbaidžanas attīstības tempiem stāsta Igors Buimisters.

Interesanti, ka uzņēmējdarbība suverēnajā Azerbaidžanā nav nekāds jaunums, jo kopš senseniem laikiem šī valsts bijusi slavēta ar bagātām uzņēmēju un tirgotāju tradīcijām, kas palīdzēja atklāt nacionālo spēju potenciālu mūsdienās. Pēc politiskās neatkarības iegūšanas 1991. gadā par attīstības galveno stratēģiju valsts izvēlējās tirgus ekonomiku, kuras pamatu veidoja uzņēmējdarbības attīstība. Vēl vairāk – tagad par izaugsmes dzinēju un ekonomikas pamatu kļūst tieši ar naftu nesaistītā ekonomika – šī sektora daļa valsts IKP šā gada augustā palielinājusies līdz 68%. Tāpat tiek atbalstīti arī jaunie potenciālie *start-up* ar spožām idejām, piemēram, šā gada maijā tika nodibināta

Baku Business Factory, kas nodrošina sākotnējo atbalstu jaunām biznesa idejām.

Neatkarība no naftas Azerbaidžanai nāca par labu arī pasaules ekonomiskās krīzes laikā, kas sākās 2008. gadā un ilga vairākus gadus. Pat tolaik, kad naftas cenas strauji nokritās līdz 30–40 dolāriem par barelu, valsts ekonomika joprojām uzrādīja pieaugumu.

Biznesa īpatnības ārzemniekiem

Pirmajā mirklī šķiet, ka ārzemju kompāniju dibinātājiem Azerbaidžanā ierobežojumu nav – ir tikai dažas papildu prasības reģistrācijas dokumentu noformēšanā. Aizrobežu investoram ir tiesības patstāvīgi reģistrēt kompānijas, iegādāties uzņēmumus, īpašumus, ēkas, kapitāldaļas, akcijas, vērtspapīrus un veikt jebkāda veida komercdarbību, kas nav pretrunā ar normatīvajiem aktiem.

Pasaules reitingā Azerbaidžana biznesa attīstības viegluma ziņā ieņem 80. vietu – pēc statistikas, šeit ir viegli uzsākt savu biznesu un pierēģistrēt īpašumu, ir pieņemama nodokļu sistēma un nav problēmu ar tiesību sistēmu. Pēc Pasaules Bankas pētījumiem, Azerbaidžana iekļauta arī to valstu desmitniekā, kas dažos pēdējos gados sasniegušas lielākos panākumus, veicot reformas nodokļu sistēmā, īpašumu reģistrēšanā un uzņēmumu reģistrēšanā.

Taču, par spīti perspektīvām un šķietamajam

vieglumam, iekļūt Azerbaidžanas tirgū nav nemaz tik vienkārši. Pirmkārt, pastāv zināma politikas ietekme uz biznesu. Kaut arī oficiālā vara apgalvo, ka nekādu nelikumīgu monopolu Azerbaidžanā nav, tomēr daudzi uzņēmēji tam nepiekrīt. Bieži vien kompāniju dibinātāji ir vietējo ierēdņu bērni, kas caur administratīvo resursu neļauj attīstīties konkurentu kompānijām. Galvenā problēma var būt preču pārvešana pāri robežai. Šeit ir ielikti monopolizācijas pamati Azerbaidžanas ekonomikā. Var teikt, ka visas valstī ievestās preces sadalītas starp noteiktām grupām. To reģistrēto uzņēmumu skaits, kuri specializējas importā, var būt liels, taču tie visi ir sakoncentrēti nelielas grupas rokās. Kaut gan jau ilgi tiek vestas sarunas par Azerbaidžanas iestāšanos Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO), kas stimulētu tirdzniecības attiecības starp valstīm, pagaidām tas tomēr nav noticis. Šādiem sarežģījumiem ir jābūt gataviem.

Otrkārt, veidojot biznesu Azerbaidžanā, jāņem vērā iedzīvotāju mentalitātes īpatnības. Kā jau visām Austrumu tautām, azerbaidžāņiem ir ļoti svarīgas personīgās attiecības. Sarunas nevedīsies, ja tās notiks pa telefonu vai e-pastu, jo šeit biznesa kultūra prasa personīgu sazināšanos. Nepietiks arī ar stundu ilgu tikšanos, jo potenciālajam partnerim-azerbaidžāņim jūs jāiepazīst tuvāk, vairākas dienas pavadot kopā, lai saprastu, vai viņš grib ar jums sadarboties. «Uz tikšanos noteikti jābrauc kompānijas vadībai, nevis vidējā posma menedžeriem,» stāsta Buimisters. «Tāpat ir nepieciešams ievērot atšķirīgu pieeju un darba ritmu dažādo mentalitāšu dēļ. Austrumos ļaudis ir krietni nosvērtāki, bet mēs esam pieraduši dzīvot daudz dinamiskākā ritmā. Ja mums skaitās normāli pateikt savas domas un pat konstruktīvu kritiku, tad Austrumos cilvēki klusē un asi reaģē uz kritiku, pat ja tā ir argumentēta,» iespaidos dalās Igors Buimisters, kuram jau daudzus gadus ir business Austrumos.

Var būt arī zināmi sarežģījumi ar darbspēku, jo šeit ir ļoti svarīgi atrast profesionāļus. «Šajā jautājumā es esmu diezgan kategorisks – ja pratīsi atrast profesionāļus, tad arī labi strādāsi. Ja ne, sāksies konflikti neizpratnes vai dažādu nacionalitāšu cilvēku specifisko audzināšanas apstākļu dēļ,» skaidrs viedoklis ir Igoram Buimisteram.

Svarīgs ieteikums – nepieciešams rūpīgi pārbaudīt tās kompānijas finansiālo stāvokli, ar kuru plānojat sadarboties Azerbaidžanā, turklāt ir vērts iepazīties arī ar muitas procedūram, lai izvairītos no pārsteigumiem.

TKB padomes priekšsēdētājs Igors Buimisters

Potenciāls Latvijas uzņēmējiem

1. PĀRTIKAS PRODUKTU EKSPORTS

Šā gada astoņos mēnešos uz Azerbaidžānu eksportēto pārtikas preču apjoms palielinājies par 3,08, veidojot 11,13% no kopējā importa. Ievērojami pieaudzis kviešu, gaļas, sviesta, augļu un dārzeņu imports. Patlaban Latvija eksportē uz Azerbaidžānu dažādus pārtikas produktus – pienu, olas, medu, gaļas izstrādājumus. Tomēr kopējais eksporta apjoms uz Azerbaidžānu pagaidām ir visai neliels – tikai 0,25% 2014. gadā. Šo nišu Latvijas uzņēmējiem būtu vērts attīstīt, jo potenciālo eksporta preču mums ir daudz: mehānismi, elektroiekārtas, metāla izstrādājumi, ķīmiskās rūpniecības produkti, medikamenti, tekstils. Faktiski Azerbaidžanā var atrast noietu tirgu jebkurai precei, ko Latvija eksportē; to pieļauj gan loģistikas izdevumi, gan preču augstā kvalitāte.

2. LOĢISTIKA UN KRAVU PĀRVADĀJUMI

Azerbaidžana ir ieinteresēta organizēt kravu pārvadājumus caur Latviju, jo mūsu valsts ir ļoti ērts punkts, lai organizētu piegādes visā Eiropā. Latvijai ir neapšaubāmas priekšrocības Azerbaidžanas kompāniju acīs – trīs lielas neaizsalstošas ostas, mazs attālums starp lidostām un ostām, ērta dzelzceļa sistēma. Transitkoridora attīstība starp šiem diviem reģioniem jau tradicionāli ir Azerbaidžanas prioritāte, un līdz ar to tā ir iespēja Latvijas loģistikas biznesa izaugsmei.

3. IT TEHNOLOĢIJAS

Kopš 2010. gada informācijas un komunikācijas tehnoloģiju attīstība ir viens no prioritārajiem virzieniem Azerbaidžanas ekonomikā. Latvijas uzņēmējiem ir ko piedāvāt biznesa digitalizācijai. Azerbaidžanas vajadzība pēc inovatīviem IT risinājumiem, tādiem kā *Cloud Computing*, *ERP* un *CRM* sistēmas, var kļūt par labu iespēju Latvijas eksportam.

Trasta komercbankas palīdzība Latvijas kompānijām Azerbaidžanā

Lai uzsāktu biznesu jaunā tirgū, ar zināšanām par konkrēto reģionu vien nepietiek, it sevišķi, ja runa ir par Austrumu valsti ar savām tradīcijām un vērtībām. Šeit ir svarīgi atrast uzticamu partneri – tā būs daudz vieglāk uzsākt sadarbību. Partneris palīdzēs iepazīties ar biznesa īpatnībām Azerbaidžanā un nodrošinās jaunajam uzņēmējam profesionālu atbalstu darījumos vai finansiālās operācijās – no iepazīstināšanas līdz līguma noslēgšanai un finansiālam atbalstam. Azerbaidžanā par tādu posmu var kļūt *TKB Lizings* pārstāvniecība, kas te strādā jau kopš 2010. gada un kurai ir plaši kontakti Azerbaidžanas biznesa sabiedrībā. ■

Šis futuristiskais Baku simbols patiesībā ir kongresu centra, muzeja un izstāžu halles apvienojums

Atpūta Azerbaidžānā

Azerbaidžāna atrodas divu pasaules civilizāciju – eiropiešu un aziātu – saskares punktā, kur līdz mūsdienām saglabājušies vairāk nekā seši tūkstoši arheoloģisku vēstures liecību. Arī šis valsts daba ir apbrīnojama. Teritorijā, kas ir tikai nedaudz lielāka par mūsu Latviju, sadzīvo deviņas klimatiskās zonas – no augstkalnu pļavām līdz subtropiem. Nav brīnums, ka labvēlīgais klimats – agrs pavasaris, maigas ziemas, saules pārpilnība un sezonas produktu dažādība – Azerbaidžānu padara par pludmales tūrisma centru. 2014. gadā Azerbaidžānu apmeklēja 2,5 miljoni tūristu, kurus piesaista daudzie ūdenskritumi, upes, ezeri, minerālūdens avoti, kalnu masīvi un unikālās ārstniecības naftas iegulas, kādas nav sastopamas nekur citur pasaulē.

Protams, pirmā pietura tūristam, kas pirmoreiz ieradies Azerbaidžānā, katrā ziņā būs Baku. «Noteikti apmeklējiet Veco Baku – šo senatnes gabaliņu, ko ieskauj mūsdienu celtnes. Pastaigājieties pa pilsētas šaurajām ieliņām un iepazīstiet vietas, kur tika

uzņemta padomju laika kulta filma *Briljantu roka*,» – tā savu stāstu par pilsētu iesāk Igors Buimisters. Vēstures caurstrāvotie vecās pilsētas mūri pārsteidzoši labi sadzīvo ar iespaidīgajām modernās Baku celtnēm. Viens no interesantākajiem apskates objektiem ir 2013. gadā uzceltie Liesmojošie torņi – trīs augstceltnes, kurās iekārtota viesnīca, dzīvokļi un biroji un kuru apgaismojums tika atzīts par labāko pasaulē. Paši torņi ir klāti ar LED ekrāniem, kas ataino uguns kustību; to var saskatīt no visattālākajām pilsētas vietām. «Naktī šīs celtnes ir līdzīgas trim milzīgām degošām lāpām, ko arī uzsver to nosaukums – Liesmojošie torņi. Tas tik tiešām ir iespaidīgi,» atmiņās dalās Buimisters. Torņu forma un nosaukums mūs noved pie Baku ģerboņa, kurā attēlotas trīs liesmu mēles.

Vēl viens mūsdienu Baku simbols ir Heidara Alijeva kultūras centrs. Šī celtnē ar tik neparasto dizainu ir gluži kā radīta futuristiska kino uzņemšanai, taču īstenībā tiek izmantota kā kongresu centrs un

muzejs, kas pa kriptaiņai vien apkopo Azerbaidžānas vēsturi.

Pacentieties apmeklēt arī Piejūras bulvāri un Kalnu parku, no kura atklājas aizraujošs skats uz Baku, bet tiem, kas grib pa īstam sastapties ar senatni, jāredz Gobustānas klinšu gleznojumi, kas tika radīti mezolīta periodā.

Neizpētītās takas un ezeri

Ļoti bieži daudz pieredzējušos Eiropas tūristus interesē tieši autentiski, citu tūristu neizpētīti maršruti. Tādiem ceļotājiem jānododas uz Hinaligu – ciemu, kas atrodas vairāk nekā 2000 metru augstumā virs jūras līmeņa, grūti pieejamā rajonā Galvenās Kaukāza kalnu grēdas ziemeļu nogāzē. Tāpēc Hinaligu bieži dēvē par salu kalnu viduci.

Tagad ciema 380 mājās dzīvo ap diviem tūkstošiem iedzīvotāju. Vienas mājas jumts kalpo par pagalmu citai mājai, kas izvietota augstāk. Mājas ir ļoti senas – 200 līdz 300 gadu. Ciems ir slavens ar savu unikālo valodu, savdabīgajām paražām un tradīcijām.

Azerbaidžānā augstkalnu pļavas organiski sadzīvo ar subtropu augiem

Liesmojošie torņi ir viens no iespaidīgākajiem Baku arhitektūras un dizaina brīnumiem

Šeit atrodas viduslaiku Uguns pielūdzēju tempļi, Hidira Nebi kapenes, Šeiha Šalbuza un Abu Muslima mošejas, kā arī alas un ļoti daudz neizpētītu arheoloģisko pieminekļu. Šis apvidus ir iekļauts UNESCO pasaules mantojuma sarakstā kā vēstures pieminekļi, un to var salīdzināt ar brīvdabas muzeju.

Zināmākā Azerbaidžānas ūdenskrātuve ir Kaspijas jūra, bet otrais popularitātes ziņā ir *Göygöl* ezers, kas atrodas 40 kilometrus uz dienvidiem no Gjandžas un ir tūristu iecienīta vieta. Tulkojumā no azerbaidžāņu valodas tas nozīmē *zilais ezers*, un nosaukums pilnībā attaisno ūdenskrātuves izskatu – ūdens ir brīnumainā tirkīzzilā krāsā, tīrs un caurspīdīgs pat lielā dziļumā. Tūristi parasti brauc uz ezera ziemeļu krastu, kur atrodas tāda paša nosaukuma kūrorts.

Zīda ceļa suvenīri

Jau kopš seniem laikiem galvenie Lielā Zīda ceļa tirdzniecības maršruti ir veduši cauri Azerbaidžānai. Šī valsts bija kā vārti starp tālo, noslēpumaino Ķīnu un bagāto Eiropu. Bet strādīgie un talantīgie

Azerbaidžānas amatnieki varēja piedāvāt aizrobežu tirgotājiem daudz noderīgu preču: skaistus juvelierizstrādājumus, pūšamos un stīgu instrumentus, dārgus ieročus, lielus paklājus, vietējās zīda šķirnes. Pieredzējušo meistarumu tradīcijas ir pārdzīvojušas gadsimtus, un šodien Azerbaidžānas ciemā Lagičā lietpratēji turpina radīt brīnišķīgus vara izstrādājumus, savā darbā izmantojot veselu dinastiju noslēpumus. Tūristi labprāt pērk dažādus izstrādājumus Austrumu stilā – roku darba paklājus, inkrustētas jostas, zelta izšuvumus, koka arhitektūras paraugus, azerbaidžāņu mākslinieku gleznas. Visus šos mākslas izstrādājumus augstu vērtē speciālisti un grezno Austrumu darinājumu cienītāji. Nepalaidiet garām iespēju atvest mājās daļiņu pagājušā gadsimta mākslas!

Azerbaidžānas virtuve

Azerbaidžānas virtuve ir viena no savdabīgākajām pasaulē. Tie, kas domā, ka visa Centrālāzijas virtuve ir vienāda,

kļūdās, jo azerbaidžāņu virtuve diezgan ievērojami atšķiras no armēņu un gruziņu virtuvēm. Atzīstot islāmu, kā arī ciešo kultūras un vēstures sakaru dēļ ar arābu-persiešu un tjurku pasauli, azerbaidžāņi savā virtuvē ievēro noteiktas tradīcijas, piemēram, tajā nav pārstāvēti ēdieni no cūkgaļas un ēdieni, kas satur alkoholu.

«Galvenais vietējās virtuves produkts, protams, ir aitas gaļa, ko gatavo, izmantojot neticami daudz garšvielu, dārzeņu un zaļumu. Esmu bijis dažādos Azerbaidžānas reģionos, un pārsteidzoši, ka to pašu šašliku vai plovu katrā vietā gatavo atšķirīgi,» par Azerbaidžānas virtuves īpatnībām stāsta Igors Buimisters.

Interesanti, ka daudziem ēdieniem te ir atsevišķi trauki: *piti* zupu pasniedz māla podiņos *pitišnicās*, plovu – speciālā katlā ar biežāku dibenu un īpašiem vāciņiem, kuros ievieto sakarsētas ogles, lai plovu izkarstu vienmērīgi. Īpaša veida gaļas asortiem – *sadža* – lieto tāda paša nosaukuma pannu un maztiņu ogļu krāsniņu, kas uzstādīta zem tās. Ir arī daudz citu pieredumu, ko eiropieši parasti neizmanto.

Ar īpašu mīlestību azerbaidžāņi izturas pret tējas dzeršanu – to dzer visi, visur un vienmēr. Šeit šī dzēriena lietošanai ir pat filozofiska nozīme, jo tikai tējnīcā pie tasītes stipras tējas var mierīgi parunāt vai nodoties pārdomām.

«Ja vēlaties nobaudīt autentisku Baku virtuvi, iesaku apmeklēt restorānu *Beh-Beh Club*. Šeit ir mājīga senatnes gaisotne. Šo vietu man ieteica vietējie, jo tas esot labākais nacionālās virtuves restorāns pilsētā,» par savām iecienītajām vietām stāsta Buimisters. «Šeit jums piedāvās tikai pašus populārākos nacionālos ēdienus, un Austrumu mūzika vakaru padara vēl kolorītāku.» Ja esat iecienījis gan azerbaidžāņu, gan internacionālo virtuvi, dodieties uz restorānu *Boutique Palace*. Tā būs laba izvēle gan lietišķām tikšanās reizēm, gan atpūtai kopā ar ģimeni. Daudzi apgalvo, ka tieši šeit gatavo visgardāko plovu Baku.

Baku ir ļoti liela dažādu līmeņu viesnīcu izvēle, bet pirmklasīgas atpūtas piekritējiem savas durvis ver starptautisko tīklu viesnīcas – *Kempinski*, *Radisson*, *Mariott* un citas.

Veiksmīgi savienojot reisu, līdz Baku ar *Turkish Airlines* vai *airBaltic* var nokļūt 8–9 stundās. ■